

Худ. Светлин СТОЕВ, Моята молитва

Йордан АТАНАСОВ

КЪЩА ОТ СЛАМА

Вода и пръст и дребна слама,
наречена „мекина“.
И боса ситно гази мама,
додето сила има.
А после ще поседне малко,
тя и калта да си починат...
За нея много ми е жално,
но съм едва на 4 години -
дете, едно безсилно птиче.
А тя кирпича във калъп
ще пълни, ще притичва...
О, този спомен тежък, скъп!
Живяхме в смут, с надежда.
Но мама къщата издигна -
сама - с неволята-строител,
без помощи от никого
ни от мъж, нито - от родител.
И този двор и дом с асмичка
за синовете емигранти
и за таткото изгнаник,
бе покрив нов за всички...
Но тъй реши съдбата:
да се разпръснем по света.
Мама - птица в самотата,
живя, лепи я...
И отлетя.

БЕЗВРЕМИЕ

те обхвана, Животе.
В душата ти тайно навлезе.
Промения мечтите ти злото,
върви, не прощава, не глези...

Изгубваш се бавно - мънисто
в тревата отровна на дните.
Мъглата във мислите втрисва.
Кое то ще идва, е скрито...

И вместо... манна небесна
пристига врагът ти невидим.
За ден кислорода ти взема...
И усещаш как лошото идва.

Изгубваш се, додето чакаш
Зората... Преборвай страха!
Изгрявай, Животе,
без вайкане!
Изгрей, тъмнината прецакай!

Из стихосбирката „Пазител
на вечност“, Изд. „Алфатрадо“,
2021, София. Изданието е
реализирано с финансовата
подкрепа на Министерство на
културата.

Скъпи съграждани,
Уважаеми дейци
на просветата и културата,
Поздравяваме ви с Деня на
народните будители –
1 ноември! На тази дата
България отдава своето
преклонение пред многобройните духовници
и книжовници, които са успели да съхранят
българския език и култура и са изградили най-здравите
и дълбоки корени на нашата нравственост.
Нека си припомним всички светли личности, посветили живота
си на една свещена цел – да видят народа си буден и свободен!
Това са хилядите знайни и незнайни книжовници, просветители,
духовници, творци, общественици, борци за свобода. На всеки
от тях – поклон! Нека помним и тачим богатото си културно-
историческо наследство, предадено ни от тях и да бъдем
достойни наследници на традициите на цял един народ!
Продължавайте делото на будителите,
съхранявайте родолюбието, изградете
мост,
по който нашите деца да пренесат
българщината в бъдещето.
Бъдете здрави!

Живко ТОДОРОВ, кмет на Община
Стара Загора

ОТНОВО “ЕСЕННИ ЛИТЕРАТУРНИ ДНИ” В СТАРА ЗАГОРА

Есенните литературни дни в Стара Загора възникват по идея на ръководството на града, Дружеството на писателите и Съюза на българските писатели през далечната 1972 година. Провеждат се девет издания на форума, а последното е на 18-19 октомври 1989 година и е посветено на 70-годишнината от рождението на гениалния Веселин Ханчев. Тази есен Община Стара Загора и културната общност ги възраждат отново, въпреки пандемията. За разлика от преди, сега в програмата са включени всички творческите групи и културни институти в града, както и гостувания на творци и театри от страната.

Отриването на събитие се състоя в Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ на 11 октомври. След въстпительните слова на г-жа Милена Желева, началник отдел „Култура“ в Общината и на Таньо Клисуров, председател на Дружеството на писателите, директорът на библиотеката Надежда Груева и културологът Иван Матев, директор на Музей „Литературна Стара Загора“ представиха нови сборници на старозагорските писатели Георги Илиев и Димитър Подвързачов, по повод 140 години от рождението на двамата, и 60-годишнината на Музей „Литературна Стара Загора“. Бяха раздадени свидетелства за дарение на творци и общественици, обогатявали фонда на Музея през годините. В алеята на Главната улица бе открита изложба „Старозагорските писатели и поети в творчеството на българските художници“, представен беше и албум по темата.

В следващите дни се проведеха музикално-поетични програми за ученици и гражданството, прожектираха се филми от програмата «Синелибри», състояха се премиери и представления в Държавна опера - Стара Загора, Драматичен театър «Гео Милев» и в Държавен куклен театър. Представиха се нови книги на писатели от Стара Загора, гостуваха техни колеги от страната: Камелия Кондова, придружена от актьора Любен Чаталов, Анна Багряна и Димитър Христов... За съжаление много от проявите на културните институти и творческите групи не успяха да се проведат поради забрана, свързана с пандемията «Ковид - 19». ЛГ

ЕСЕНЕН ЛИТЕРАТУРЕН САЛОН

В световния ден на поезията и музиката Първи октомври в Стара Загора се събраха творци от Хасково, Ямбол, Раднево и Стара Загора. Свои стихове пред любителите на словото в Регионалния исторически музей прочетоха: Мина Карагьозова, Виолета Бончева, Иван Енчев, Кристина Божанова, Иванка Миколошич, Таньо Клисуров, Керка Хубенова, Ели Видева, Хубен Хубенов, Мина Иванова, Ясен Калайджиев, Йордан Пеев, Ботьо Буков, Ваня Велева, Илко Капелев, Йордан Атанасов, Искра Енева, Крум Георгиев и Пенчо Пенчев.

Рециталът бе приятно освесен от музикално-танцова програма: Арсенитинско танго в изпълнение на Тоия Клисурова и Васил Николов, бандонеон - Ангел Маринов, а две песни изпълни младеца Александра Стоянов.

Есенният литературен салон беше организиран от Община Стара Загора, Народно читалище “Николай Лилев-2005”, Дружеството на писателите, Фондация “Космос - Димитър Брацов” и Регионалния исторически музей - Стара Загора. Салонът се провежда за трети път през последните години. ЛГ

МУЗЕЙ „ЛИТЕРАТУРНА СТАРА ЗАГОРА“ СТАВА НА 60 ГОДИНИ - ЕДИН ОТ АКЦЕНТИТЕ НА ПРАЗНИЦИТЕ

„Основателят му е литературният критик и свършен музеен работник Стоян Стаев - каза литературният критик и историк Иван Матев, директор на музея. – Стаев е човекът събрал първите литературно-исторически и документални сборки. От детството си той е посветил живота си на литературата. Още като ученик Стоян Стаев е основал ученическа квартална библиотека. В нея е раздавал книги на своите съученици и съседи. После са ги обсъждали, самообучавали са се и са трупали интелект още в ученическите си години.

В зряла възраст, като служител в Градския народен съвет, когато Стоян Стаев започва да работи за събиране на фондовете, още не е имало дори идея за създаване на литературен музей. Ентузиазмът му обаче е бил толкова непреодолим, че заедно с приятеля си - поетът Жеко Христов, са наемали файтон Стара Загора до Пловдив с цел да издирват и събират литературни фондове, свързани с поетите и писателите на Стара Загора. Стоян Стаев беше създал мрежа на спомоществатели, на роднини и наследници на писатели. По-голямата част от тях бяха още в България и така постепенно, в рамките на 10-15 години той успя да събере основния фонд.“, категоричен е Иван Матев...

На 30 март 1961 г. на сесия на Градски народен съвет официално е взето решение за създаване на Дом „Литературна Стара Загора“.

15 години след решението за създаване на Дом „Литературна Стара Загора“ на 5 февруари 1976 г. Музеят е настанен в така наречената „Ханчева къща“. Всъщност, това е клиниката на родителите на поета Веселин Ханчев, чиято родна къща е следващата на юг. За това време можем да говорим за разцвет на тази културна институция. Тук се провеждаха уроци по български език и литература на учениците от града, имаше редовно посещение от групи от региона и страната, организираха се литературни и творчески вечери, срещи, изложби. Тук беше базата на многобройното Дружество на писателите. Тук беше офисът на литературното списание „Участие“. В мазето беше култовият клуб на писателите „Пегае“... Това беше първият извънстоличен литературен музей, с богат фонд, обширна обществено-ползна дейност и голям авторитет. Така беше до месец октомври 1992 г., до реституцията. Тогава по най-брутален начин, без да мигне окоето на нито един старозагорски управник, целият фонд беше изхвърлен на открито, на дъжда. Безумното подхвърляне на „душата“ на Стара Загора продължи 26 години... Благодарение на жертвоготовността и абсолютната отдаденост на Иван Матев, Музей „Литературна Стара Загора“ бе спасен. След 26 изгубени години той дочака времето, когато най-после един кмет в лицето на Живко Тодоров, зам.кмет – Иванка Сотирова и началник на отдел „Култура“ - Диана Атанасова, има свой дом. На 25 октомври 2019 г. една лелеяна мечта се сбъдна – Музей „Литературна Стара Загора“ се възроди! Духовните пазители на града ни намериха отново своя Дом! Литературната слава на Стара Загора не е помръкнала, пааметта е съхранена и в бъдното!...

Росица РАНЧЕВА

(Със съкращения)

Голямата награда на 61-ото издание на традиционния Есенен салон на старозагорските художници - плакет „Тракийски конник“ (дело на скулптора Александър Козаров) за 2021 година получи художникът Светлин СТОЕВ. Награда за млад автор - Джулиана ГУТЕВА. Номинирани за отличието бяха доц. Злати Златев и Валентин Дончевски, които бяха удостоени със специални грамоти.

Общо 68 творби на 47 старозагорски творци се включиха в селекцията на тазгодишния Есенен салон, съобщи Милен Алагенски, председател на представителството на Съюза на българските художници в Стара Загора. Той благодари на Община Стара Загора за непрекъснатата подкрепа, която оказват на старозагорските художници.

ИМПРЕСИВНАТА ЕСЕИСТИКА НА РУМЕН СТОЯНОВ

80 ГОДИНИ! ЧЕСТИТО, КОЛЕГА, ПРИЯТЕЛЮ!

Топлите извори в България са разнежвали болки в ставите и душата на римски и византийски императори, на царе и царедворци, но днес друг вид „Топлици“ (2020), като здравословно заглавие на книга, поетът и публицистът Румен СТОЯНОВ ни доставя притомна омая със своето обвено словесно майсторство. Книга с неопределима определеност, импресивна есеистика, синтез от действителност и слово на отминал бит и днешно битиране, където и нелицеприятното е с измито лице на гравидното себесъздаване от пълната връв до днес без наставническо настояване.

Голямата заетост на родителите в денонощен труд не отрежда глестотия за децата в онова време. И Румен е оставен да се самоутвърждава от примера на забикалияния го близък и далечен свят. Каквото правят дядовците и бащата, бабите и майката, следва да черпи от тяхното живо съкровище. Не е натрапван и изборът какво да учи, какъв да стане. След завършване на гимназия в Горна Оряховица е изправен пред въпроса – да бъде ветеринарен лекар като баща си, или да наложи капелата на испанска филология в СУ. Избира капелата на тореро, та впоследствие да воюва с шпаята на словото. И според природната му даденост става това, което е.

Та, той ни сега и пред неговото есенитично творчество. То ни казва много здраве на онези теории, които ни убеждават, че да прочетем и разберем дадена книга, са необходими усилия. Пагубно-оправдателна нелепост.

Книгите на Румен Стоянов са положили усилия да ги четем и понем без усилие. Те увлекателно сами разварят страниците си. И не на един дъх, а на много въздиания ни въздигат до светлището на родното огнище.

Лапидарен, монументен, непоказателен стил. Такъв е и самият автор. Неговата пъргава мисъл няма време да се разполага нашироко. Топлиците – думи са подобие на познатите ни земни изгрявания на топлота. Топли съкровения на духовния мир, на човешката душа, които ни бълхват и вдъхват добрина. Тонлик е цялата книга с въздишките на едно погрешно отритнато и позабравено минало – за едни безвъзвратно бяло поле, но за нашето поколение не. Ние все още сме едни ненапълно похапени топлици, останали на доизживяване сред числовото технологично поколение, което не мисля, а беззабавно развита всяко по-овехтяло нещо, без да осъзнава колко скъпопощено е то, какво неподозирано съкровище е. То ни предоставя възможността да богатеем чрез ролята на непознати устни писатели, неосъзнали ги и неуважали ги в тяхното говоримо писателство като душеприказници. И ние вече на писмовните писатели, сред които е и Румен Стоянов. Че да очистиаме пътя и на чисто да излизат всички хора.

Според неговия взор и поезията е способност да възприемаме невидими

неща, да виждаме „все по-много във все по-малко, толкова много в толкова малко, че тази способност е по-скоро способността да се самозалгваш, че виждаш многото в малкото“ (с. 34). Да назоваваме, че топлиците тук не са природно явление, а авторуменово творение. Те топят, смайват и омайват, разпират духа ни в борбата срещу съвременната чистофайтинна на красивия български език. Не текстове, а четиво, разположено в жизнено пространство и време на автора, в неговото творческо поприще. Есеистика с необикновена предметност, с дълбоки корени в родословието.

Румен Стоянов мъдро се надсмива и на великото дело на партията – ръководителка след Деветия септември 1944 година, която изрита „от висшите ни училища буржоазната измет, назовавана кой знае защо цята на нацията, и бе турила свои верни и неукни синове“. Поклон и за това изсечено от ръка Руменова партийно непокаяние, не с окултни, а с живи преживявания от тоталитарсоциалистическото времетраене. Укорна е и нашата критика, че за нея писателят Румен Стоянов като че ли не съществува. А той вярно разтрогва и „катеренето към сияния връх на комунизма“ като „немислимо без идейна подкованост“ през Лагерното социалистическо полувековие. И още как навлизаме в съвременното на „безвъзрастовия... или на всевъзрастовия“ човек в нечовешки препускация наш век.

На отделни места не липсва и белегтристичен диалог между герои, детайлно отбичен с неповторимото и многозначно българско слово. Въпреки тези диалози, Румен Стоянов отказва да бъде белегтрист. Белегтристката не била в пората на неговия преширок светоглед и оглед на света, но тя не го пита, а на отделни места се налага семпло и спокойно съжителства с сесето, с българското родолюбие, което е опазено и в тази му книга. Защото в нея са закодирани възходът и падението на тоталитарсоциализма и глобализма, а в частност и диалектиката за раждане и отглеждане на творца и творчеството в различни социални и исторически условия. Книга за всичко живо и погинало предначертание с много силно и прозорливо вглеждане в себе си, с честна авторова себеприпозна, себеразкриване до разголяване и въздигане на словотворчеството до самородна българска висота. Неподправено словознание, че да ни е живо и в пребъдното. Не случайно разгалва глобализма, вторачил ни поумняването на света до оглушаване. И всичко онова, което не сме дочули и недовидели. Глобализъм, който разгизра ченетата ни, та не сварваме да се надпреварим колко чуждици „дошляци“ да издумаме. Ех, нека да има и такива „мигранти“, но защо да наемаме чужди, когато нашите си повече ни приличат.

От друга страна Румен Стоянов е следен и преследван като най-тъл народен враг от комунистическия конформизъм на

единствената истина – партийната, щото е пребивавал по гужодезия и е пишел и говорел с езика на отмиращия капитализъм. Защото не отминава и социалистическото прахосничество за нищо нещо и гордата партийна свобода и загриженост за народа, когато класове по нивите се събират от чавдарчетата, а по шосето се жълтеят богато натършкани жълти ленти от разпиляно жито при превозването му. Пестеливост от любородно подминаването общоделско нехайство и колективна безотговорност.

Навързалки от спомени и преживелници, подредени прилежно в 90 заглавия, или по-скоро заглавица. Прибягвам и до умалителната форма, защото под всяко заглавие съдържанието е изчукано лапидарно – ясно до небесна синева и кратко до земна красота. С описване на селски дейности като божествени обичаи с прииждащи благодеяния и неми блаженства. Тъкнати на простото селско отдавнашно битие, което възражда, за да усещаеме българското очарование и красноречие към всичко и във всичко около нас и в нас.

Тук се преплитат обективната необективност с уникалността на съжденията и претворяването им в несвързани свързаности. Това ни провокира да мислим едва ли не за развърленост, за композиционна неподреденост на откъсите. Но това е оригиналност и новаторство. Изложението е според потока на мисълта. Този императивен поток тече върху основата на авторския и световния опит в литературата, налагащ се безусловно. Той не се интересува от подредбата. Той тече като съновидение и може да се движи напред и назад във времето, разсърчено като природата в своето свършено единство. Естеството различава цялото, за да видим

характера на единичното, за да се разкрие великоплетенето на всяко отделно сказание. Румен Стоянов смила и сменя потока на мисълта, а не хронологията на времето и събитията, първичното и вторичното постоянно сменят местата си, което внася съмнение за алогичност, а всъщност това е уникалност в неговия стилитичен похват.

Закоята и зараждането на писателството: „Не разбирам – казва, как може да си поет без селско детство, откъде ще ти бликнат подтиците, ще ги теглиш от четива, бетони, павета? Явно греша, и то яко, но съм щастлив, че небето друг път ми е отредило“. Но ми се струва, че донякъде не греша. Та без селото и човечеството едва ли не се очовечи и изхрани.

Недодумявам как можем да се учудваме от историята на други науки, а за нашия си старобългарски език да нехемем. Нали той е връх на българското самосъзнание и на националната ни гордост. И това иска от пъклото на забравата някои старовре-

ски, но баш български думи, превръща ги в неологизми. И цялото му творчество е непреследен до край неологизъм, новаторство и народностен традиционализъм, съпреживени до болка. Всичко това е повече от похвално, въпреки че е наливане на старо вино в разсърчени нови бъчи. Но поне е подаяние към родолюбивия ни дискус за незабравяне.

Неговите писания са кръвоносни притоци, но някой присмехулно би ги нарекъл битовизми. Нейсе. Но колко тоналности докосват, каква музика стичат по оголените от чувства ребра на родната, българската стародавна гръд, понесла и пренесла толкова възторг на горди поколения преди, че днес нямаме сили да се обърнем назад и видим колко сме обеднели откъм естествени усещания за доброта простота и хубост – бръмченето на точило, дрънченето на „тапига с конски въпри“, въздишането на духалото в кованица, жуужването на шумнялото в калика зачервено до стапяне желязо, ръмженето на жага, дърпаната за ръчките от две столени сърца. Не откъси, а оазиси сред пустинната мисъл на живота, изпълнени с топло дихание на думи, притомни чувства, съкровения, синовни изблици, въздиания свети, съновидения на житейски означения, сепарирани като отделни провидения на белия хартиен фон. Авторът не се шири в пространни описания. Четивото е сбито. Него го занимава състоянието и значението на описваните предмети и дейности. Вдъхва им живот и ги настанява в подходящи обстоятелства и времевни отрязъци. Настоятелно търси „обилна езиковсетлина“ , която, без да знае защо, го подтиква да измисля нови думи. А редом с тях или чрез тях да твори жанрово своеобразно четиво – руменово, носещо драговата другост и своест, неговост, неповторимост.

Различава добротворството – дълготрайната някога добродетел, отдавна смятана за изостаналост, старовременост. Затова авторът вилита многозначен и многозначителен лек хумор, възторгващ нашето лобознание. Дори за остъкляващия балконите в града героизъм при капналия от зрелост социализъм. Незабавно освирква тоталитарсоциализма, че да четем и от сърце да се смееш на това истинско постсоциалистическо четиво.

Румен Стоянов е пазител и съхранител и на безброй „безценности“ от публикации за България „от време оно“ в Латиноамериканската преса, но все още неуспял да изпие книгата „Ходене по историчността“ и цялостно да свърже българската със световната литература. И все пак чрез шрихите за бразилската президентка с български корени Дилма Русев при служебните му митарства между Бразилия и България, той свързва не само двете страни, двете култури, но и творците на изиящото слово като Елисавета Багряна.

Въпреки многото негови митарства по света, единствен негов дом си остава „българският език“ и единствено в него се чувства целокупен и реален българин. Осмислил е и е намерил свой начин как да живее, говори и пише според това, каквото е вродено сише. А то никак не е малко и остава трайна следа в българската литература. Словесен магьосник и новописец на окупялото ни време.

PS: За творчеството на Румен Стоянов бях срещал само няколко отзива. Едва сега ми допана възможността да се запозная със стубийно-впечатляващата книга на изкуствоведа (предполагам, защото не го познавам!) Кирил Попов „Фрагменти от епохи върху творчеството на Румен Стоянов“, (ИК „Огъвало“, 2020). Тези думи се запозная с този труд, но това не опровергава мнението ми, а го потвърждава още по-силно веднага с мириса на заглавието, че този уникат – поет, есеист и преводач – Румен Стоянов, недостатъчно е коментиран от оперативната критика. А трябва!

Георги МАЙОРОВ

Виолета БОНЧЕВА

КОИ СМЕ

Коя съм аз и ти кой си,
питат сенките на града –
не ни познават,
не са ни възждали отдавна заедно,
ръка за ръка,
рамо до рамо,
не са ни възждали от много години
да бром листата,
съборени от вятъра,
нито да подпираме стените
на някой възл,
скрити.
Ние вървим под липите,
скаки безцелно покорзани,
без да бром часовите,
без да мислим, че идва разсъмване,
че уморената жълта луна ще се скрие
в лазурните пазли на деня
и тогава
ще изплува съвсем обикновена
и бяла...

Сега гълтаме сока на нощния въздух,
раменете ни се докосват понякога
и колко му трябва на човек да бъде
частлив,
мислим си,
една нощ с разпилиени светлила в небоята,
един тържествен град,
чисто име с любов сричам,
и някой, който крачи до теб,
и няма нужда да казва,
че те обича.

Николай МИЛЧЕВ

Когато дядо ми започнал да чете това писмо, заваялял сняг: „Драгане, пиша ти това писмо и сълзите капят от очите ми – започвала писанието си баба ми Събка. – Тебе те няма, а Марчето си има приятел от гложненските колиби. Те са съчущеници с него и момчето е сирак. Много ме е страх, Драгане, защото Марчето му готвела брашнена каша и ядели в нейната квартира, ама имало и други, докато ядат. Марчето готви сладко, ти знаеш, ама му дала и няколко купона за бял хляб, от нашите купони, шото той нямал.

Драгане, страх ме е, че работата е сериозна. Аз разпитвах за него и се изясни, че баща му е загинал през четирест и четвърта на фронта в Югославия. Момчето било много слаботелесно и нашата затова му е дала сигурно тези купони за бяла хляб.

Момчето било с къдрава коса и това е добре, шото иначе може и много грозно да ни се види.

Името на момчето е Милчо и аз никак му не харесвам името, Драгане, шото

На Ники

НЕ СЕ ОБРЪЩАЙ НАЗАД,
там всички пътеки са извървени,
обрасли са с диви цветя
и влажна трева,
изпети бохемските песни...
И други вселени
пред теб са разтворили днеска
широко врата.

Насреща е раят,
светът на мечтите високи
и пътища други, далечни ще те
зоват,
ще тръгнат към тебе разгърнати нови посоки,
и още по-чуден и смайващ ще е светът.

И още по-ярка ще идва зората сутрин,
по-свиден ще става и залезът златно-червен,
по-сладки ще бъдат птичите песни утринни,
по-шметен и загадъчен ще е всеки нов ден.

И пак ще сънуваш на детството
звездните нощи,
то в теб ще живее в най-скъпия и мил кът –
приюти го до себе си, когато те буди нощем,
разговаряйте заедно, преди да тръгнеш на път.

Не забравяй любовта от огледаш и да раздаваш –
вселенска и твоя – към близки, дете и жена...
Защото любов е това, което след нас остава,
и плахо поклъва нагоре

в деня на смъртта.

Худ. Сашо САНДЪВ, Бомсури

НЕ СЪЖАЛЯВАЙ, ако те отминат
мащабите на други светове,
далечни планини и върхове,
пристанища, които не заспиват,
нито за кораби, отплавали без теб,
нито за бели нощи и лазури,
за блясъка на други градове,
за тръпката по светски авантюри,
за нищо не тъгувай, отмени
и продължи напред, с лице нататък –
животът ни сред хаоса е кратък,
като лавина, бързо се топи.

Издънка орехова посади
или картина нарисуй, синя,
на нея - дълга, пясъчна пустиня,
в която цветете някакво цъфти,
тече река, жена простира в бяло
с прежурени от слънцето бедра...
Рисувай, докато е разцъфтяло,
преди да се превърне
в пустота.

ПИСМОТО

къде е Драган, къде е Милчо.

Чуя се дали не събрахме, като пре-
правихме на Марчето и не я пунахме да
учи в Русе за народни танци. Ябланица
е близо, вярно, не е като в Русе, ама
това момче е от колибите. Не ме е яд, че
момчето е от колибите. И нашата къща
е на баир, ама поне селската чешма ни
е до портата, а там ходели за вода чак
в един дол. В колибите е така - ходят за
вода по долищата.

Дванайсет овце имали, което не е
малко, и крава също, дето през година
близнята. Как се оправя майка му сама,
не зная.

Разпитвах аз едно момиче от Малка
Брестница, дето учи с тях в Ябланица в
гимназията, и то ми събщи, че Марчето
му отказала първия път да танцуват на
една вечеринка. Той попитал: „Може
ли?“, а нашата му рекла: „Мерси, не
танцуваме“. И защо го е излягала, че
не танцува, като искаше да учи в Русе
за народни танци? После играли каза-
чок и Марчето се представила екстра.
Ама най-напред му казала: „Мерси, не
танцуваме“.

Драгане, спирам, че яйчарят вика до
оградата...

...Додох петнайсет яйца на яйчаря и
оставих за къщата пак толкова. Разкло-
пала се е една кокошка и се чуя дали
да я насада да мъти, или да дам яйцата
на Марийка, като си дойде в събота.
Момчето било слабо и това никак не е
хубаво, дето ще го напиша, ама носът
му бил много голям.

Ти, Драгане, си ми казвал – човек
може да няма външна красота, но въ-
трешна трябва. С тоя нос това момче
дано да има вътрешна красота.

Страх ме е, че тези колибари са много
ниски - всичките са ниски като гъби
тия от гложненските колиби. Но дано
Марчето си е избрала някой по-висок.
От друга страна пък, косата му била
къдрава. На нашата косата също е на
масури, ти знаеш, обаче напоследък се е
вгледала, че имала мъх по бузите. Иск-
а да го маха тоя мъх и ме е много страх,
че ще си съсипе лицето. Аз като го поглед-
на този мъх срещу слънцето, и не ми се
вижда да й пречи. Срещу слънцето ми
изглежда добре.

Много сапун й давам напоследък,
забелявам. По-рано – по един калпъ
на месец, сега – по два. Какво се пере-
толкова? Ама й давам
по два ператни сапуна. Не вярвам да го пере
и него, шото хазийката й
ще види, като простира
мъжки дрехи, по много
сапун харчи. Вярно, во-
дата в Ябланица е мека и
иска много сапун, ама чак
толкова...

И да ти кажа, Драгане,
че по пътеката за сама-
лъка две от плочите са
се пукнали, клатят се и
пръскат кал.

За яйцата също работна-
та е съмнителна. Давам й
по десетина и до сряда – нямала. А пък
Марчето готви сладко, ти знаеш.

И сега най-главното – страх ме е да ти
го кажа, ама момчето си е счупило крак
и Марчето му пишела домашните. Това
ми го събщи пак момчето от Малка
Брестница.

Каят ми сълзите от очите, като ти

пиша, ама като си счупи крак човек,
не може ли да си пише домашните? А
Марчето по математика хич я няма,
пък казват, че му решавала задачите.
Ами почеркът? Ти си учител, Драгане,
и знаеш, че почеркът издава човека и се
познава кой е решавал задачата.

В мазата пак изби влага по стените,
отде е тая влага, ама на картофите и
лука им няма нищо.

Завършвам, че въкъси сме добре.
Йотко и Тотка те поздравяват и ти из-
прашат нарисувано едно човече.

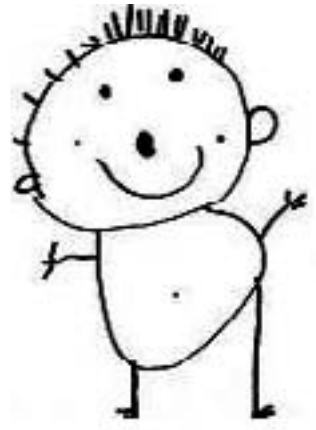
Кажи ми последно какво да правя с
тая работа с Марчето. Дали да не я спра
от гимназията, или като си дойдем, да
ми мислим за народ-
ни танци в Русе“.

Когато дядо ми
Драган, който бил
изпратен за учител
в село Сокол, Си-
листренско, получил
писмото, видял, че
баба е сложила дата
- 1 февруари 1955
година. Почнал да го
чете и заваяляо сняг.
А когато стигнал до
края му, било по Ве-
ликден.

И отговорил само
с един ред: „Събке,
аз на Марчето й имам пълна вяра. Ти
си знае“.

А Йотко и Тотка, дето се явяват на-
края на бабиното писмо, не са нарису-
вали никакво човече, а са нарисували
точно мене. Те там, в писмото, още са
деца, ама после ми станяха вуичо и леля.

Голямо писмо, голям род...

ГОРЕЩИ ПОЕТИЧНИ ИЗПОВЕДИ

вселена“, та даже и до известна степен и във
водещото му стихотворение – „Думата“, чий-
то могъщ изпозведен глас творецът упорито
търси, за да се избави от досадния глас на
своите житейски тежнени.

Йордан Атанасов е поет с изключително
чувствителни сетива, които улавят и най-
неудовимите детайли от заобикалящата ни
действителност и психологическия мир на
нашния съвременник. Неговите силни рецен-
тори зареждат постоянно анализаторите в
творческата му лаборатория, за да оживеят
в стих и най-незабележимите неща, които
въсъщност се оказват твърде съществени и
разкриват творческия натюрел на надаре-
ното му перо.

В тематично отношение поетът ни пота-
пя в нескончаемия поток на постоянните
му потискащи съмнения и разсъждения
върху злощастната участ на съвременното
ни общество, раздирано от перманентни
остри социално-психологически конфликти
и нравствени недъзи. Затова и гласушите
на авторите безпокойства и тревоги не-
прекъснато застрашително се покачват и
взривяват неговия стих.

Неведнъж ни прави съпричастни на при-
сълбите му върху безразсъдното безверие,
което сме заставени безропотно да понасяме
и да обезсмисляме своето малко битие. Поет-
ът жадува и се бори с остроото си напористо
слово за един истински креативен възвишен
живот, за който трябва да впрегнем мишии и
слово, отправяйки горещ призив към нашия
съвременник, чакаш изгрева на няка-
къв светъл спасителен ден:

Изгубваи се, докато чакаш Зората.
Преборай страха черен и мъките!
Изгрявай, Животе!

(„Безверие“)

Авторът остава завинаги творчески
сроден със социално-гражданската
тема, като не престава обаче да търси
и мечтае за жадуваната социална хар-
мония, която за съжаление не отива
никога повече от несбъднатите светли
мечти. Той непрестанно търси човека и
човешкото за утеха на своя неспокоен
дух. И може би това го кара да броди
като Диоген с фенера, за да се докосва
до извадителния свят на миналото,
което, колкото и да е било напрегнато и
усилно, непоносимо понякога, носи по-
лъха на романтичните преживявания,
красивото, вечно живото в българския
народен бит, от чийто неопонимни драго-
цени традиции поетът, по всички личи,
никога не ще успее да избяга. И това
го прави още по-силен в житейски и твор-
чески план. Инак как да си обясним това
неудържимо, често завръщане и жително
потопяне в някогашната ведрата атмосфера на
селския бит на Драганово, селските селски,
сватби, битуватост с вечната свежеструйна
Янтра и полския безкрай? Всичко е толкова
скъпо на родолюбивото му сърце. Спомените
напират в душата му и оживяват отново в
прекрасния му цикъл „Пазител на вечност“.
Там мислите, духът му, осиротялото му сър-
це намират отморителен пристан и топъл
уют. Но където и да се намира, в далечното
Загор, непрестанно на север го отвеждат не-
загълхнали спомените по загубата на скъпи
близки, мъката, която не спира да го гнет:

Говоря, над гроба зелен коленичил,
и знам, че мама ме чува –
потриват листата чимишпирени...
Разбирам заръките мъбри с кръта си
и гените нейни – във мен.

Тежко се преживяват и отишли в небити-
ето скъпи сподвижници, осветили с доброта,
дарование и разум пътя на живите. Затова и
днес свежда признателно чело към един от
тях, поета Пеню Понев, пред чийто светла
памет се прекланя и излива своята призна-
телна изповед:

Срещу залеза вървя
и го прегърна.

Виждам – светлина си вече,
в Светлина далечна се превърна.
(„Светлина“)

Мислите му обаче шестват неизменно
и неотстъпчиво го пренасят в свидното
му родно място, което толкова често въз-
кръсва в поетичния му свят. Неукротима
е тъгата по родния север и тази своя болка
той изповядва болезнено пред своя колега
и земляк Румен Стоянов в стихотворението
си „Нудното село“. Колко е потискащ само
и неговият стеноц финал:

А после с болката ще си замениш
зад девет сини планини.
В душата си, открито, ще имам
парче земя
за северните дълги дни.

Тези умили поетични редове асоциативно
ни отвеждат към носталгичната емоционал-
на творба „Тъга по селото“ на Сергей Ру-
мянцев, един от най-ярките ни вдъхновени
лирици, изчезнал безследно с Гео Милев и
Христо Ясенов, погубени от безразсъдството
на Александър Цанковите главорези през
кървавата 1925 година.

Немислим е обаче творческият свят на
Йордан Атанасов без озонирашото присъст-
вие на стихове, които го открояват ярко
като нежен интимен лирик. В случая той е
заселил значителна част от любовните си

Вилетин ДОНЧЕВСКИ, Кашин преход

Общувайки обаче с тематично-емоцио-
налния свят на това произведение, пък и с
други негови творби, стигам до непокла-
тия извод, че Йордан Атанасов никога не е
бил затворен кабинетен творец. Той никога
не си затваря очите и не остава безразличен
към несправедността участ, нравствените недъ-
зи и социални съблъсъци в живота на днеш-
ното ни общество. Затова поставя на суров
осъдителен прицел в цикъла си „Папагал в
ухото“ ширешите се безаказано уродливост
и падение фали и лицемерие, които погавят
безцеремонно човешката чест и достойнство.

Против тези негативни социално-пси-
хологически характеристики на пагубното
ни съвремие обикновено не тръгва да во-
юва директно, а от личните си и семейни
преживявания ни пренася в тягостната
атмосфера, където властва „животът със
своите груби лапи челични“ и обезчовечава
и нашия беззащитен 21 век. От множество
конкретни случки, обикновени на пръв
поглед преживявания, авторът ни предлага
значими идейно-художествени обобщения
– своеобразна, но правдива социално-пси-
хологическа характеристика на днешното
ни мизантропно съвремие.

Намирам за изключително сполучлива
илюстрация на днешния социално-пси-
хологически климат и нравствен облик на
нашето унищително време стихотворението
му „Велинград“. Чистият планински въз-
дух, красотата и обаяние на родния боров лес
и прелестна природа не са в състояние да
столят нашия, притиснат от безмилостни
социални несправди съвременник. Стихът
е зададен от болка и съжаление, които пре-
дизвикват гнева и възмущението на поета,
чийто сърце прелива от горещо съчувствие
и състрадание:

Остава ти само да дишаш свободно
от безплатния въздух, нещастнико...
Така е днеска в пространството родно –
Алеко е спомен, в забравя обрасъл.

Едва ли в случая е потребен никакъв ко-
ментар. Йордан Атанасов наистина искрено
более и страда, в творческото му поведение
няма и помен от каква фарисейска при-
видност. Високият морал и чест отхвърлят
категорично днешния объркан и противен
свят. Поетът не може да си обясни как само

Местните старци мърморят: корупция
вездесъща мори демокрацията.
Разделена властта е, но заедно хрупа.
Местни проблеми, местна атракция.
(„Велинград“)

Всъщност, нещата са прехвърлили вся-
какви поносими граници, макар че светът
бере вече безпомощно душа. Стихове от тоя
род безспорно нареждат Йордан Атанасов
сред най-изявените творци на съвремената
ни социално-гражданска поезия.

Поетът, преживял десетилетия наред в
Стара Загора, и израсъл като творец в Гра-
да на поетите и липите, е посветил в тази
стихосбирка няколко страници и на духов-
ното ни битие днес, на бурно развиващата се
журналистически, литературен и културен
живот след настъпването на така наречените
разрушителни демократични промени. И за
отбелязване е, че талантливото му критично
перо остава вярно на националните ни мо-
рални и изкопни ценности.

Новата поетична книга „Пазител на веч-
ност“ на Йордан Атанасов е произведение,
което няма за цел да ни стряска с някакви
самоцелни художествено-естетически пох-
вати и да демострира излизаня и ненужна
висока литературна култура, както постъп-
ват немалко някои прекралено самонадеяни
днешни автори. Напротив – стихът на
Йордан Атанасов е стегнат, понякога и без-
гаголен, но е динамичен, актуален, дълбоко
правдив, емоционален и ясен. Затова и
читателите ни посрещат новото му издание
като едно изключително искрено изповедно
четиво.

Продрум ДИМОВ

Радка БАЕВА

* * *

Прозрачна, но непредвидима,
непокорна, горда и щастлива
живея в своя автономен свят,
обичам, ненавиждам, страдам,
но колко още ми остава
не питам и не зная.
Свещени мигове на времето,
на мисълта и на Всемира
отключват песни и сърцето ми
в синхрон със времето пулсира.
Сънувам гари и летища,
непокорени върхове
и чувам как земята-майка диша
под родното усмихнато небе

* * *

Пак приждат в душата ми
пролетни тръпки,
някой весело крачи до мен,
а на вятъра южен под синните стъпки
над земята се ражда нов ден.
Романтични вечери, лунни пътеки,
неизминати пътища, височини,
неочаквани радостни срещи,
сбъднати сънища и мечти.
И приждат, приждат
красиво и дръзко в живота ми
нови, непознати, но очаквани
алени изгреви,
слънчеви дни и години.

* * *

В този многолик и пъстр свят
светли празници очаквам,
пълни и щастливи делници,
сбъднати копнежи и мечти.
Но животът ме научи
да съм търпелива,
да не питам постоянно
накъде, какво, защо...
Пътят сам ще ми покаже
вярната посока.
Обещаващо начало,
а финалът е далече.

* * *

Облякох топлата дреха на лятото,
откъснах стръкче от изгрева
и в утрото тръгнах с птичето ято
за пръв път разбрала, че съм обичана.
Вървя доверчиво, загадъчно-искрена,
загърбих на строгия делник въпросите,
заключих грижите с девет ключа
и повярвах, че лятото щедро ми носи
най-истинска обич. Звучат като притча
забравени думи... И аз коленича
пред извора бистър и с радост откривам,
че всичко край мене е толкова истинско -
пътеката, вятърът, изгревът топъл...
Животът е ненаписана приказка.

Людмил

СИМЕОНОВ

ТЪГА

С кого тъгата си
да споделя?

Из псалтира
Кому е нужна твоята тъга?
Кому си нужен ти, човече Божие?
И кой на твоето сърце ръка
приятелска грижовно ще положи?

Ще те отминат като празен звук,
ще те захвърлят като вехта дреха!
Нима не си рабрал – светът е друг,
от него не очаквай ти утеха!

Сред целия човешки необят
нима остана вече нещо сято?
Все по-безмилостен е този свят
и все по-безутешна - добротата!

ПОСВЕЩЕНИЕ

На Пеньо Пенев

Убиха поета - със злостна мълва го убиха!
Жестоко, без жсал го терзаха, до кръв и до смърт.
И сякаш земята проплака от болката лиха.
И сякаш по-зъл и по-мрачен изглежда светът.

Сега са спокойни палаците - няма го вече
поетът с разрошен перчем и характер суров.
А всъщност на път е заминал - далече-далече,
понесъл в сърцето си своята безсмъртна любов.
ВЯРНОСТ
Още биеш, сърце неуморно, все още работиш!
Все по-трудно макар! Но какво да се прави – животец!
Ти през толкова болки, неволи и рани премина
и дори и във битки обрълено, досега не изстина!

Мое храбро сърце,издържало уроци жестоки,
но останало вярно на своята единичка посока -
през фалшиви кумири, измислени страсти и драми
неотстъпно ме водиш по пътя, отвеждаш към Храма!

СЛЕД ГОДИНИ

Ти не бързаш заникъде вече, а и няма защо -
пътят свърши за теб и назад мъчаливо се връщаш:
прашен скитник, потърсил обратно утеха и дом,
а застанал пред прага на старата грохнала къща.

Само тя те очаква и помни - единствено тя,
но защо се надига във сърцето глухо ридание?
Като черна прокоба се спуска край теб вечерта
и отваря в сърцето ти пак незараснала рана.

Как живота си ти разпиля по далечни стъгди,
а за дума единичка остана душата ти жадна!
Ще запалиш отново огнището, струйка от дим
ще подсети, че вече си тук, но кого ще зарадва?

ЧОВЕКЪТ

Той е човекът, който разговаря
със облаците, с вятъра, с пръстта.
За птиците сърцето си разтваря -
единствено убежище за тях.

Той вае чудеса от проста глина
и съживява камъка дори,
потрябва ли - от пепелта изстинала
той ще изтръгне няколко искри.

Красиво да говори не умеє,
но за да приласкай и утеши,
най-истинската дума ще намери
за болните, отчаяни души.

Светла

БОГДАНОВА

В НОЗЕТЕ

НА ХРИСТА

С плача на първото дишане
и с майчиния благослов
посред поляни минзухарени
обикнах родното гнездо.

В тревите млади, сред другари,
надбягахме шурци,
и от миските чукари
опитвахме се да летим...

От тук започна моята Родина -
с балканско ехо в крушови листа;
със стиховете в ручей планински,
възпял герои в славни времена...

Мечтая до последния си час,
тук да посрещам яснята зора.
Родината - за мен с Храмът благ
в нозете на Христа.

ПРОЩАВАНЕ С ЕСЕНТА

С теб живях, попътен вятър,
брулил моите коси,
чак до она миг, когато
зрее благодат...
Беше пролет - цвят до цвят -
с липов аромат;
беше лятото, когато
зрее благодат.

Топло слънцето вля сили
в класовете житни.
Пяха птици сред лозници
с рожбите си свидни.
По светулкови пътеки
се промъкваха звезди,
да докоснат всеки с обич,
в земните му дни.

В ранна есен полетя
птица в облачната вис.
И гнездото опустя.
Листи стелеха килим.
Дъжд обилен заваля
с есенния листопад.
Скритом мъничка сълза
се прости със есента.

БЯХ

Бях ням въпрос,
издигнал лоб
към мрачното небе,
закрито с мътни облаци
и хладни ветрове.
Тайфун сред път -
не виждах връх
над тъмните била.
Потърсих своята мечта
сред тихи езера.
Бях ручей бликнал,
бях трева,
бях огън и вода...
Сред птици полет
свих крила
към сбятата земя.
Жерава бях
в притулен мрак
и сламчица в поле.
Замлъкнал ек
над водопад
и сянка на криле.
Откъснат плод -
парче живот;
отбрулен лист в дъжда.
Полегнах кротко
и заспах
сред есенна мъгла.

МОСТОВЕ НА ПОЕЗИЯТА

/ или някой е разтворил книга. А истината за нашите географски ширини се побира в няколко разтърсващи слова: Бедни ми, бедни / Балканджи Йово / и / още по-бедни ми / Северно Македонски! И Африка / ... боядисан / в черно / зальк хляб... – както винаги многозначно, многопластово! Щастлив ще е поетът, докато приема „отминаващите влакове за идващи“. Неговият роден град емигрира – предава / златния си ключ / на най-случаен селянин. / Катедралите на този град / остаряват като дрипи и / най-пробождащото свидно знаме /едва се вейва върху гърбовете / на наколните му жилища.

Миньорът, проститутката, юродивият, светулката, крепостта, Сизифовият камък, войната, шурецът... – свят безначален и лишен от йерархията на значимост и маловажност, одухотворен в лабиринтите на душата и нейните отгласи.

Пред публичния дом / на протритата от тропане врата / някой бе надраскал с диви нокти: / Присяната на обич / само със пари.

Тук персонажите се идентифицират по алюзивен начин. Хищни са ноктите, „диви“, привличат, за да се вкопчат в живота, да намерят спасение. А просещите – така много са те, протрили портата, търсейки не друго, а обич. Самотниците, изоставените, трябва да платят за милостинята. Парадоксът обхваща в състрадание и единте, и другите.

В храма пък проститутките дори не се каят – те знаят, че отново ще грешат. „По телата им ще ги познаете.“ Всъщност, телата им са техните дела.

Много и различни са мостовете на Поезията в стиховете на Методи Джонев – „на дружбата между гладен и хлебар“, „на безверието между родина и беглец“; много са превъпласненията ѝ, лицата ѝ, гласовете ѝ.

Авторовият език е свободен, по някакъв начин еманципиран от обичайната „правилност“ – и поради това особено изразителен. Препратки към библейски сюжети, културени, авторски форми на определени думи, акценти и остойностяване на спомагателни частици или предлози – език, който не се ограничава в стремежа да насаттва смисли, да създава многозначност. Често пъти стиховете звучат като сентенции: Продажна е младостта. / Старостта е непродаваема.

Някога големият японски режисьор Акира Куросава бе изтъкнал качествата на своя предпочитан актьор – това, което другите постигат с три движения, Тоширо Мифуне изразява с едно. „Пълнолудие“ е поредно доказателство, че Методи Джонев постига своите внушения автор: вяра, любов, състрадание, природа, преходност и вечност, история, човешки отношения... Нерядко иронично, но винаги правдиво, в истинност и простота.

Александра ИВОЙЛОВА

На 20 октомври 2021 г. в Къща музей „Гео Милев“ гостуваха поетите Димитър Христов и Анна Багряна, представени от Таньо Клисуров.

Анна БАГРЯНА

КОТВА

Да би било възможно
към своето минало да вържа
котва
и да достигна най-дълбокото
на океана,
ни миг не бих се колебала
да я спусна заедно
към своето настояще
до самото дъно.
Няма
за какво да съжалявам
и да се завръщам.
Да би било възможно
или празна лодка без платна,
това е без значение.
Ние плуваме,
докато котвата на радостта
и мъката
не стигне
дъното.

ПРЕЖДА

Запреждам небето с белия облак -
тънничка струйка светлина
тече между пръстите
бялата нишка става златна
и се отправя на пътешествие
до хоризонта
там зад хоризонта
Ти
наблюдаваш
как
белите облаци
се тонят
смаляват се
и изведнъж изчезват съвсем
нишката златна
пътешества
и търси подслон
в Твоето сърце
за своята тайнствена прежда
освен на Теб
няма на кого да разкажа

ДВЕ ПЕСЪЧНИКИ

две песъчинки
извадени от руслото на Днепър
от мойта длан
зад хоризонта бягат -
до междата
на две тайни
под нозете ми - пясък
многo пясък
толкоз много
че може да се сипе
в клепсидрата на няколко живота
толкоз много пясък
че може да се построи висока кула
да се скриеш зад седем ключа
и да надничаш
през моретата за принца
и лодката му със платна прозрачни
но липсата на двете песъчинки
(странно!)
спокойствие не дава
и тревожи както преди
Всемирния Потоп
(а аз ще помня този страх!)
сънния остров на сърцето ми
вятъра северен
снега от смърт побелял
две песъчинки
аз
с чувството за безтегловност
а може би
аз
съм една от тези песъчинки?..

* * *

ще поспра
волността да усетя
да погала тревата,
листата зелени
нека очи на русалка ми светят
с лъчите на преданост чиста
във мене

прадревните веци
небето предсказват:
дългът е присъщ на свободата
аз се завръщам
в сакралната цялост
и кротко тревата,
листата прегръщам

От украински:

Димитър ХРИСТОВ

Атанас ТЕОДОРОВ

НОВАТА МИ РЪКА

На изхода на болницата дясната ми длан влетя в джоба на доктора и извади стоте лева, които бях му дал от благодарност. Никой не забеляза нищо, но аз се засрамах и с другата върнах на моя спасител парите. Хирургът ме потупа по рамото и каза не на мене, а на ръката ми: „Добре сме те зашили!“

Отдавна се съмнявам дали тази ръка е моята. При раздвижването след операцията забелязах, че пръстите изглеждат по-дебели и с по-къси нокти, цветът ѝ е по-тъмен в сравнение с лявата. Или са я объркали при съхраняването, или са я подменили нарочно. Нямах кураж да се оплача на медицинския персонал.

Ако страховете ми стигнеха до хирурга и се тргнеше към ново рязане, нямаше да издържа. Този клиника се нарича „Отличен основен ремонт“, ушиват цял човек от глава до пети, стига да намерят върху какво и с какво. Дребните поправки на нос, уши, очи се приспадат от сметката при смяна на основни органи. И аз използвах случая да сменя очите си с бебешки, за да виждам света в розово, може би затова ръката ми ми изглежда матова. Ушите ги оставих, за да не ми ги дърпат на стари години.

Удома новата ми ръка се почувствува още по-свободна и почна да шаря навсякъде. Не ѝ обрнarah прекалено внимание, защото и аз самият бях любопитен да видя дали всичко е както съм го оставил. Все пак забелязах, че изхвърля неща, които не ѝ харесват, а по-ненитите прибира на по-скътани места.

Това не ме обезпокои чак толкова, след дългото отсъствие съм станал по-ревнив към любимите си неща и искам да ги предпазя и скрия от чужди очи. Напълних две-три кашончета с такива безполезни дреболии. Домашните гледаха докде ще я докарам, накрая жената не издържа и ме нарече „клептоман“, когато откри под леглото ми кованица медния филджан за кафе, който тя купи от един стогодишен бакърджия в Габрово.

В офиса ме приеха с възторжени аплаузи, ръкопляскания по старому. Колегите не броят една ръка за повече от инструмент за действие с клавиатурата на компютъра. Прегледах пощата си. Само поздравления и пожелания за успехи. Стартирах веднага една сделка на борсата за плодове и зеленчуци, където съм брокер.

Направих добра цена за моя клиент и с нараснал апетит задвижих следващата оферта. Хазартното желание да спечелим непременно пошури пръстите на дясната ми ръка. Едва не удуши „мишката“ със светкавичните си команди. Почти да препродам стоката на продавача и на последното кликуване операцията беше блокирана от шефа. Тръгнах си без да си взема цветята от посрещането ми сутринта.

Жената и децата приеха провала ми за нещо нормално. Рано или късно и най-кадърният се проваля. Но защо аз да съм този късметлия? Аз обаче знам, че нещо не е наред – дясната ми ръка не показва ум! В някакъв миг е натиснала грешен клавиш, а аз съм пропуснал да я коригирам. На всеки може да се случи, но не и на мен с моя голям опит.

Ако бях брокер от голям калибър, с тая неволна грешка можех да продам цяла банка. В моя случай контролният блок е предотвратил вреди и загуби на клиента. На следващия ден ми предложиха ниско рискова работа, но аз отказах любезно. Вече усещах несигурност в действията си, а това е смъртната присъда за един брокер.

Останах няколко дни в къщи, докато намисля какво да предприема. Мисленето ми не даваше резултати. Някога започнах като учител по математика, но вече е късно да се върна към тази професията. Шах да науча материала, но нямах сили да вливам ум в детските глави след разочароването в собствения си умствен капацитет.

Нахвърлих се да чета книги от силния глад за нови знания, но новата ми ръка сякаш нарочно ги затвареше – тя се отнася с досада към всичко свързано с умствено усилие. Заех се с поправки и ремонти, отлагани с години. Жена ми ме похвали, че с новата си ръка съм станал по-сръчен и работлив.

Една сутрин в просъница чух гласа си да разговаря с чужд глас. Не разбрах какво съм казал, но запомних отговора: – Вашият пай от сделката с картофите е уреден! Плащане кеш довечера на старото място...

В мига на събуждането ръката ми затвори телефона. Притаих се от страх и любопитство. Мразя някой да говори вместо мен, още повече ако се крие вътре в мен. Кой е тоя да се представя от мое име! Разговарях ли наистина с някого, или ми се приучило? Халюцинациите не са в моя стил, но необяснимите усещания все пак разколебават сигурността на мислите ти.

Ако още някой беше чул чуждият глас да ми настройва среща, ако имах запис на разговора, поне щях да имам доказателство, че не е бълнуване или някаква тайнствена сила... Трите ми по-едри пръста нежно притвориха клепачите на очите ми. Новите ми бебешки очи, и да бяха наблюдавали сцената, нямаше да се разтревожат, щом ръката не посяга към тях.

Когато не намеря веднага решение на тревожен въпрос, изпадам в скованост бездействие. Затъпявам за миг. Само нервността на новата ми ръка ме изкарва от апатията. Изхвърчях от къщи. Подтичвах без да знам и виждам къде отивам.

Озовах се пред театъра, прекосих празния площад и продължих в обратна посока. Прибрах се успокоен у дома. Дясната ми ръка не трепереше паралитично, душата ми се скри в дупката си. Оставих се на вълните на спокойствието... В един миг прогърмя гласът от сутринта: „Върсоят е уреден!“. Новата ми ръка пребра джобовите ми и остави върху шкафчето две пачки от по хиляда евро. Захвърлих ги с лявата се ръка по пода.

- Вече по пари се препъваме!

Не отговорих на жена си. Преструвах се на заспал, докато всички се изнизаха от къщата. Умувах безплодно за бъдещето си цял ден. С тая объркана глава не мога да се изправя пред децата в класната стая. Мразя вече и компютъра. Тръгнах да търся друга работа. Такива изпаднах като мене ги наемат само за пазачи и чистачи.

В страничните ален на парка се шляеха ромки с дълги метли под мишница, други си правеха моабет върху тревата под сенките. Ще им приседне глътката, ако ме назначат при тях. С тая ръка, дето не знае милост, бързо ще ги вкарам в ред. Ще надикнуна и в храстите, задръстени са с боклуци от хонните оргии на наркомани и проститутки. Искан предварително да видя и лошите страни на новото си работно място...

Дърветата се стовариха без шум и трясък отгоре ми. Първите удари по гърба си издържах на крака. Тресна ме в лицето плоскочела стригана

глава, закрещя и задърпа и рамото ми: „Твоята мама, дай ми ръката!...“ Друг командваше: “Влачете го в колата и при хирурга!“ С лявата си ръка удрах каквото докопам.

Онзи изтръгваше с бяс от рамото ми присадената дясна ръка. За миг зърнах върху неговата дълбокия коловоз на пръстена, който носех дълги години на показалеца на дясната си ръка. Сграбчих ръката му в китката и я извъртах зверски с последни сили. „Уби ме!... Уби ме!... Уби ме-е-е...“ Безумно мятане насам-натам го свлече на земята. А с него и аз замах сурат в тревата...

След секунда се осведих от неприятна миризма. Моята миризма на кисела пот с примес на ацетон. Надигнах се на лакътя на пришитата си ръка и се хванах за друга изправена върху лакътя си ръка. Вонеше непоносимо - бившата ми ръка. Тя ме е освестила!

Нейният потен юмрук щеше да смаже физиономията ми, ако в последната секунда непозната сила не беше я отклонила встрани. Инерцията от движението ѝ беше свлякла бяча към земята, а с него - и мене. Случайно или мистично двете ми ръце, бившата и новата, изместиха посоката на удара си, независимо от волята на оня тип и моята...

От другите двама типове не остана и косъмче. Но този със старата ми ръка я притискаше към мутрата си. Протил е предателството ѝ. Учудих се на тая тъпа обич от негова страна, но и се трогнах, че в две различни личности разполагам с две еднакво предани ръце. Беше се случило нещо извън съзнанието и физическите ми възможности.

Стриганият явно имаше друга идея. Той искаше всяка ръка да се върне на мястото си чрез мъките на нова операция. В момента едва дишаше от бояка. Изоставиха го приятелите му, подплашени от камнона на сметосъбирачите. Дръпнах очилата, за да започна физиономията му. Щеше ми се и да го ритна за сбобуване, но се въздържах поради неговото жалко състояние.

Настъпн пълен покой. Читателят е отгнал, да авторът се е събудил. Но не. Авторът не усети нищо и продължи да спи блажено... Вратата се отвори и влязоха с гръм и трясък ония, които щяха да ме отведат на друго място.

(Разказ из предстоящата книга
“Стъпки по висока равнина”)

Худ. Павел МИХОВ, Лято

120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ИЛИЯ БЕШКОВ

Илия БЕШКОВ е роден на 24 юли 1901 година в Долни Дъбник. Още като студент печата карикатури в сп. „Маскарад“, „Дие дяло“, „Българин“, „Стършел“, „Вик“. илюстрира изданията на издателствата „Т. Ф. Чипев“ и „Хемус“. От 1925 г. сътрудничи на в. „Пладне“ и редица други издания. На два пъти в този период е арестуван: през 1923 г. за участие в юнкското въстание и след априлските събития през 1925 г. От 1930 г. е член на дружеството „Родно изкуство“. От 1945 г. преподава в Академията рисуване, илюстрация и оформление на книгата, редовен професор там става през 1953 г., завежда катедра „Графика“ до края на живота си. Умира в София на 23 януари 1958 г.

В рубриката „ПРОЧЕТЕНО ДНЕС“ ви представяме откъс от дневника на големия български художник и карикатурист Илия Бешков, писан в периода 1950–1951 с добавена част през 1955 г. „Черната тетрадка“ излиза бъл сеса за първ път извън семейството му в интересно ново издание редом до полицейското досие на художника, следен и неудобен от два режима - от 1925 г. та и в комунистическо, чак до смъртта си през 1958 г.

СТРАНИЦИ ОТ ДНЕВНИКА НА ИЛИЯ БЕШКОВ

* Комунистическата акция за мир е в стаманените ръце на властта, а в главите на комунистите е налята като олово. Няма нищо по-изумително и по-злобиво от това да чуете от устата на комунист думата мир! Те поставят тази дума в устата на децата, майките и бащите, както поставят куршума в дулото на пистолета. При всяко произнасяне на тази дума виждам мъртви – всички човещи мъртви и цялото Слово повалено и оглозано от вълча глутница. Не, те не лъжат, не хитруват, както правят човещите – те дождат вселената, както ненаситният мрак погълща видимостта.

* Не е необходимо сравнението между българина и русина, ако не беше създадена необходимостта да „станем едно“. Не бива да се отрича разликата поначало. Русинът обитава огромно земно пространство, което той не успява да напелси, а в овладее – то доминира над него. Оттук идва първото чувство на подчиненост. Един огромн труп, който търси за своята неограниченост (пространственост) една глава, която да координира действията и движенията му, за да ги доведе до каквото и да е порядък, подобен на човешките. И ако тази глава е в Кремъл, той я приема за своя, каквато и да е тя.

Русинът има единствената потребност – да се похвали с нещо – каквото и да е – царизъм, болшевизъм, деизъм, атеизъм, анархизъм или нихилизъм, стига те да са „най-“ и да заплашват света, което отговаря тъкмо на страха му от света.

Бои ли се русинът от света? Не, но той съзнава, че е ненавиден, непоносим или в най-добрия случай съжаляван в цивилизования свят, в който свят той няма дял и никакво участие в изграждането му през вековете. Непоносимо страдание за русина е това съзнание – да си през вековете

една ръмжаща мечка извън оградата на цивилизацията.

„Православна“ Русия води единадесет „освободителни“ войни, за да завоева Полша, България и Турция, и като не успя – това правоверно православие бе заменено за 24 часа с болшевизъм, с атеистично православие, което започна нови „освободителни“ войни срещу България, Полша, Турция... и целия свят.

Христос бе заменен със Сталин (досега успешно!). Иконките подризите на мужика са заменени с татуировки с лика на „бащицата“ Сталин, без да се е извършила някаква промяна в мозъка му. Църквите са пълни с „богомолци“ и всички те любят всеотдайно своя вожд и баща на човечеството, който е първият, откритият и най-ожесточеният хулител на Бога и Христа. Това би могло да се дължи на едно разюздано свободомислие, ако русинът можеше да мисли, но той е негоден за мислене – този процес за него е приключен или не е започнал.

Един познат русин, избягал от революцията, поет, пушкинист, и н т е л и г е н т е н и неокачествим мерзавец, идва редовно у дома, когато не успявам да се прикрия. Той се хвърля върху мен с християнско „целуване“, но не целува, а ме застава да го целувам аз и то три пъти по трите от безбройните неговии страни. Каква е тази отравителна нужда. След напиването му, на тръгване той пристъпва към мен и ме хване. Каква вулгарна нужда е пък тази? Напоследък изостава разговорите за Бога, стана болшевик, лектор по сталинизъм. И продължава да идва и да ме хване...

Кой е опорочил това нещастно същество? – то не е било никъде, освен в Русия. Та където и да е, то носи своята родна атмосфера – една ужасяваща глутница от бесове, които крещат думи от Пушкин, Блок, Достоевски, Маяковски, цитати от Ленин. Кому е нужно всичко това, освен на руснака, да се хвали, да дотъга и да заплашва света. Ако това е от полза, човек не би пропуснал да го вземе. Ако дори за самия руски човек е от полза, щеше да е налице резултат някакъв – но там, в душата на този нещастен човек, зрелостта се наслага всеки ден.

Кой народ се е хвалил така нахално с едно православие, взето назаем, с една азбука, подарена му от българите, със социалистически атеизъм, взет от немския евреин Маркс, с поети с корен от Абисиния и Шотландия, с художник (да речем Репин), чиято картина, изнесена от Русия, струва само разносните по превоза? Това се отнася до цялата руска живопис и не става дума за някакво майсторство, а за това, че в картината неизбежно се отразява същността на русина: лъжлив, нескромнен, развратен, преданмерен.

Русинът няма духовно състояние. Той писа по подражание дълго време за Бога и светия Дух, докато убеди и света, и себе си, че му липсва. От 30 години крещи за социализъм и труд, справедливост, правда, мир и благоденствие, за световно водачество, докато убеди света, че всичко това е пълна неговия липса.

Русинът е въобще нуждаещ се – той няма дар и когато е дълбоко убеден, че дава – той всъщност взема, защото откъде ще вземе бездарният, за да даде? Защо русинът отрече с новата си материалистическа идеология (по-право религия) дара Божий,

именно защото му липсва. Та дарът Божий наистина не съществува за русина и у русина, и той излизно бе задължен и обременен с Него от властническата руска църква.

Дарът Божий изисква боязън и смирение, а русинът е годен за животински страх и дързост. „Ради Христа“ – казва върващият русин, прекръства се, убива с нож заспалия си приятел, взема му часовника и заминава. Продава часовника, написва се и плаче неудържимо за приятеля си, за да се похвали с него, със съзните си, с „голямата“ си съвест, да се похвали, и то пред целия свят, със своята мерзост, с безкрайната си божата „душевна“ амплитуда. Това е огромното

муловице на руския ихтиозавър с мъничка глава – ехидна и зла. „За Сталин!“ – казва сегоднешният русин, взима ти вечния пръстен и часовника и заминава без изражение, без срам, без злина дори. Среща другоз, който се оказва без часовник. Русинът изважда десет часовника, които ця- кат весело и безразборно в шепите му, и предлага настойчиво, с дълбоко осъзната добронамереност, да си избере който желае часовник. Трогателно! Горкият русин, той няма друго съзнание, освен на обиран и обирач.

Европа (1944)
Черни: „Мистър Малков, при малко повече усилие една година може да се окаже достъпна.“

Между тези две фази стои неизбежното напиване – бързо, стихийно „до черното“. Тогава той заплашва, хвали се и безумно плаче. Един пиян руски войник между

граждани и деца желаеше и той да види мач на едно изрище. Беше някак мил и добродушен – младежката обстановка го радваше или спомняше за далечните му близки. Някакъв особен началник го забеляза и сурово му заповяда да се прибере (навярно). Войникът се посмути, изрече нещо неразбираемо, засрамен и недоволен... Чуша се няколко изстрела. Началникът прибра пистолета си и бързо отмина. Там, на мястото си, смутеният пиян войник лежеше в кръв, потърпяващ със същата усмивка на смутен и посрамен пред децата.

Децата, децата... те останаха с широко отворени очи, яркият ден нахлу в зениците им и след доста време очите им се замръзиха от съззи.

* Духът, плътта и същността на Русия е Талстои. Аристократ, мужик, граф. Християнин, който мрази Бога и човека от сатанинския гордост! Богаташи, който не е дал никому повече от 5 копейки, и то срещу целуване на ръка. Въздържаел и вегетарианец, дълбоко и всеотранно порочен, всмукал в себе си цялата земна жизненост, лишен абсолютно от небесен дар, този „човек“ стана писател с човешкина упоритост от завист към Шекспир, Сервантес и... Омир (дори), от завист към Новия завет и лично към Христос – този човек изгради своето литературно дело – евангелието на безлюбовно и омразата, които той извлече от руската и (от) своята душа

и вмени тези скръжали на русина за вечни времена.

* Познавам лично всички комунистически водачи и дейтели, мога да изброя имената им. Знаа ги през цятия им живот. Те са стотици и хиляди тук и в провинцията: съученици, колеги, познати, приятели и неприятници, дори и лоши, умни и глупави, но те всички си приличаха в едно – не работеха, не обичаха да работят. Ненавиждаха всяко нещо, което трябваше да мине през ръцете им, та дори и чащата вино. За труда говореха намръщени и усилено търсеха някакъв по-

дълбок смисъл в тази дума, която произнасяха като име на скъп покойник (свс свръхестествен страх), който ще възкръсне и ще съди и живи, и мъртви. Плетяха стихове и оди от тази дума, плашиха себе си и забляжаваха другите с нея. Бяха готови да убият невярващите в „труда“, тези, които си гледаха работата и от обич и скромност се стесняваха да говорят за нея. Мисля дори, че те ненавиждаха работата и и трудобивите като прахосници на тази свята дума и като свои изобличители. Те не дружаха с тях, а с истинските ленивици и симпатични безделници. И днес, управляващи, те са същите, със същата фанатична ревност към своя Бог „труда“, и понеже е светостатство да се трудиш от удоволствие, от радост и за пари, направиха труда насилствен и безплатен, а те станаха негови жреци.

Ноември 1950 г.

Подготвил:
Огнян СТАМБОЛИЕВ

ЗА ДВЕ СТИХОСБИРКИ

ДАНИЕЛ
АЛЕКСАНДРОВ -
„ДУША В БЯЛО“

Прочетох книгата на Даниел АЛЕКСАНДРОВ „ДУША В БЯЛО“ доста преди официалното ѝ представяне пред публика. Прочетох я веднъж, прочетох я втори път. Постоянно имах чувството, че Даниел говори с мен чрез своя лирически герой.

Поезията на Даниел Александров е образна, предметна, реалистична поезия, но изпълнена с метафори и сравнения, които на мига превръщат «обикновеното» в живота в необикновено и извисено, придават му осезаема поетична стойност. И това става по един съвършено елегантен и художествен начин, без усилия и излизно поетизиране, някак от

само себе си, както това става само в поезията на родените лирици. Но о светът - нито реалният, нито художественият - няма да е пълен, ако в него не бушуват чувства, страсти и мисли. При Даниел чистият патриотизъм съжителства с любов към природата, почти към ценностите на миналото, към традициите, обогатявайки и продължавайки ги, като в същото време поставят и новото им начало. Защото в продължението няма повторемост.

В продължението има уникалност и многоначалие. Верен на природата си да не бъде гръмогласен, поетът не вдига излизен шум - нито с присъствието си, нито в обществения си. Той не сочи с пръст и не заявява със строг глас какво трябва и какво не трябва, а просто поставя нещата на мястото им и ги обгръща с типичната за него одухотвореност, човечност, топлина, ласкавина.

В книгата, като че ли съжителстват пасаж и различна емоционална и смислова натовареност, с различна ритмика и дори с взаимозакljučващите тематични параметри. Субстанцията, която помирява тези елементи е точно лирическият герой. В неговите духовни обеми се разтварят и мощните напоси на социалните събития, и малките песъчинки на индивидуалния живот.

Драмата на лирическия герой идва от осъзнатия стремеж за отъждествяване с върховните прояви на красивото и доброто, от една страна, и суровата реалност на действителния живот, от друга страна. Променлив е успехът, с който тези две същности воюват в душата му. Героят е проекция на променливия свят, в който живее. Усещанията за разрыв между идеал и действителност, за болезнен контакт със заобикалящата реалност, за неудовлетвореност от протичащия живот, за самотност и отчужденост сред света и хората бележат външността на творбите в книгата. Мрачна безперспективност, трагична безизходна, мъчително страдание определят не само социалната орис на лирическия герой в тях, но и вътрешните му, интимно-човешки и емоционално-психологически изживявания.

Основни мотиви в книгата на Даниел Александров са мотивът за любовта и красотата, за хуманизма на порива към шастие, за силата на духовния полет в света на преобърнатите ценности.

«Обичам душата си в бяло.
Излизам... Обърквам се...
Времето ми е закъсняло...
Не виждам ни път, ни пътека,
само кал и мъгла.
Сред хората търся човека,

Подарих ти
опапка на комета
и песен на сирена,
и къс от дъгата...
Подарих ти
душата си,

но изглежда съм събркал света...
Тръгвам през черните делиции,
облечени нищо (всеки ден е така)
и се боря със вятърни мелници,
с тишината на нищото...“

След прочита на книгата се върнах към заглавието, заглавието взето от последната строфа на „БЪРЗАМ ЗА НИКЪДЕ“. В него е включен целия емоционален заряд на книгата. Конфликтът на лирическия герой е пренесен от сблъсъка между вътрешния свят на човека и външния свят на обществото, към синтеза между идеалното и реалното в личността.

Образите са изразители и стимулатори на извечното човешко чувство за мир и красота, носители са на поетичните надежди и видения, донасят в жестокия свят на делинк небесната красота и етичната чистота.

«Душата ми е още бяла.
Животът е кратък...
Свещта ми е
почти изгоряла...
Продължавам
нататък!“

Продължавай нататък,
приятелю! Продължавай да разговаряш
с мен и свещи свои читатели чрез книгите си!
Твори! Нека душата ти винаги да бъде в бяло!
На добър път!

МИРА ДОЧЕВА
„ЯБЪЛКИ ПРЕЗ
ЗИМАТА“

„ЯБЪЛКИ ПРЕЗ ЗИМАТА“ е шестата книга със стихотворения на Мира Дочева. Тя е един вид сборник, в който е събрано най-доброто от първите пет книги, плюс неவிждали до сега бъл свят стихотворения. В тази книга виждаме завидната зрялост на поетичния ѝ талант, широкия ѝ тематичен кръг, усъвършенстваната стихотворна техника, задълбочените търсения по посока на драматизма и психологическото уълпяване. И в тази си книга Мира остава вярна на своята природа – откритая, ясна и доверчива, както към превъплъщенията на живота, така и към чудото на любовта.

Стихотворенията в книгата правят впечатление с възхитителната прослава на красотата, прослава, позната на читателя от творчеството и на други поети, величали красотата като висше благо, без което е немислимо правственото и доброто, защото, според думите на Фридрих Шелинг², то цъфти в хармонията, а извор на хармонията е красотата.

Мира е не само поет непосредствен, органичен, вълновен, но и вещ, изкусен, притежаващ високо самосъзнание. Колкото ударите на съдбата ѝ са по-настоятелни, толкова тя става по-строга към себе си, а поезията ѝ по-съвършена.

Поезията на Мира Дочева е като че ли една нова среща между света и човека, на човека, живеещ в началото на 21 век. При тази среща тя троши ключалките на затвореното духовно пространство. Творчеството ѝ създава хармоничното единство между отминалия „стар“ и новия свят, които са съчетани в светлосещането на лирическата ѝ героиня. Волята ѝ за свобода на избора не се отклонява от традиционните роли на жена, майка и съпруга (циклът „ПОСВЕЩЕНИЯ“).

В стихотворенията се чува викът на душата на Мира – вик за взаимност и близост, за разбиране, за любов:

за да ти свети.

„ПОДАРЪК“

Лирическата героиня раздава своите духовни богатства, за да е светло на любовта ѝ. Тя отхвърля неназования пряко лирически „ти“, не желае да взема нищо от него, а само моли: „... донеси ми на птичи крила/ светлина/ и безбрежност.“

Поетесата познава синонимното

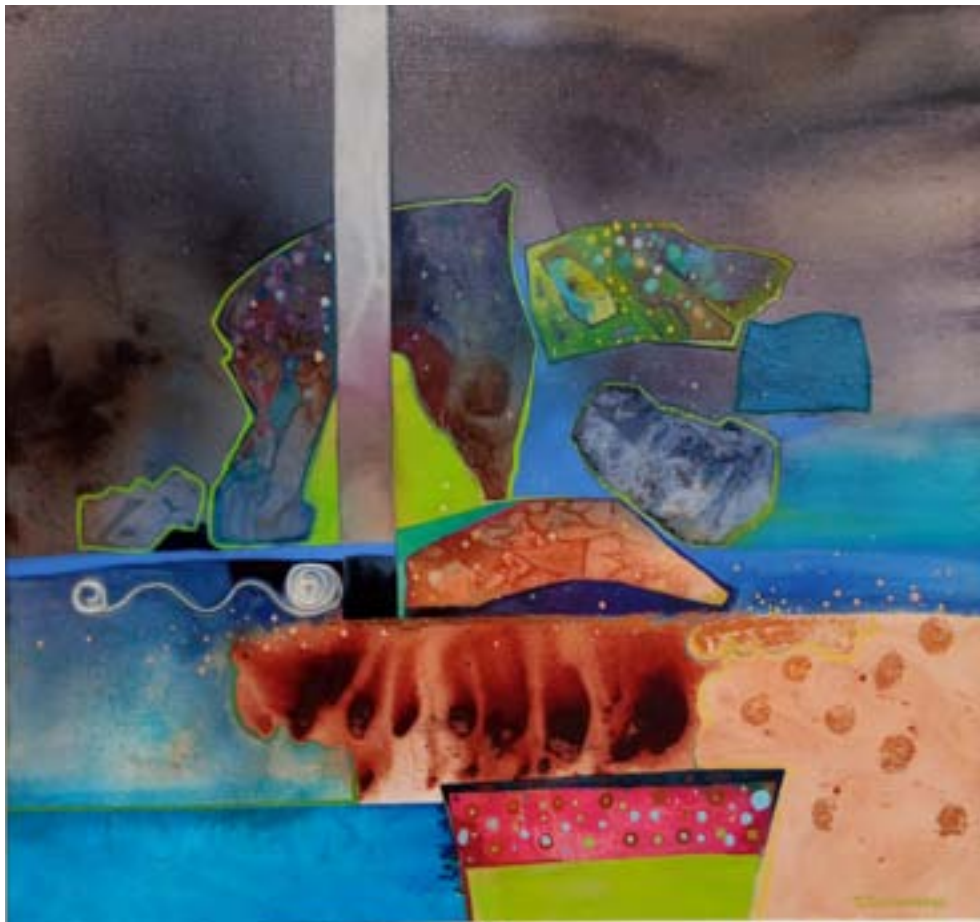
богатство на българския език и винаги търси и намира най-уместния синоним, който изразява най-точно и най-иоансирано поетическата мисъл, чувството и най-пълно съответства на художествената цел.

Текстовете на Мира Дочева са наситени и с много топлина, и с много доброта, и, не на последно място, с драматизъм, драматизъм, който произтича от зададените от нея въпроси и ненамерените отговори. Всяко едно стихотворение има свой лирически глас, но те имат и нещо общо, което ги сродява – образът на лирическата героиня, жената от първите десетилетия на 21 век.

С тази си книга Мира, като че ли, се опитва да прочете отново предишните си пет книги, поднасяйки ни вече познатите неща погледнати от по-различен ракурс и съчетани с най-новите ѝ поетични търсения...

Пенчо ПЕНЧЕВ

* Фридрих Вилхелм Йозеф Шелинг (на немски Friedrich Wilhelm Joseph Schelling) е немски философ, един от представителите на класическия немски идеализъм, заедно с Георг Хегел и Йохан Готлиб Фихте.

Худ. Татяна ПОЛИХРОНОВА, Преход

Кристина
БОЖАНОВА

АПЕВА*

Знам.
Търся,
обичам –
не желая
да бъда сама.

Кой
звъни
на сълма
под звездите
на Космоса. Кой?

Тук
някой
поставил
барьера –
ти прескочиш!

Сняг
пада
въднъбен –
оцветен е
от пясъка жълт.

Дъжд.
Влаза.
Кристали
от капчици
ме поспиват.

Сън.
Вятър.
Спомени.
Позвовете
да бъда сама.

Пак
пея,
обичам...
Заблудата
преодолявам

Ех
Няма
В живота
По истинска
Радост от Любов

Сън
Виждам
Прозрачна
Пелерина
От ярки звезди

* АПЕВА е
неозаглавено
стихотворение
от пет реда,
като първият
ред съдържа една
сричка, а всеки
следващ с по една
повече – общо 15
срички. С това
тази форма е
най-кратката в
поезията. При
писането на апеве
не е позволено
една дума да се
разделя и частите
ѝ да се пренасят
на по-долния ред,
същото важи и
за частичите за
сравнителна и
за превъзходна
степен. Текстът
на апевата,
обикновено, е
разположен в
центъра на реда,
като по този
начин се образува
една характерна
пирамида или
елхичка.

В печатна форма
първите четири
апеве се появяват
през пролетта на
2016 г. в сборника
от произведения
на Тодор А.
Симеонов „Сега,
някога“.

POMPEII RED

Михаил ТОШКОВ

ВСЕ ПОВЕЧЕ АЗОТ ВЪВ ВЪЗДУХА

все по-малко кислород в душата
От стихове интимни папките
набънаха
а стените улични
от надраскани графити
се люшат и рушат
Ей Пелине

„Няма ли някой да палне
къщата на кмето
та да изчезне туй тевнило
проклето!“

Все повече вата в предника
все по-малко мазоли на задника
Сланина и боб за банкерина
били вредни
на бедняка като на комар
намаляват надника

Ей Пелине Пелине
„Седнал Марко с мака да вечеря
суа леба и люта пипера“

Все повече глухи
в събранието народно
все по-малко дечница
в училището любородно
И да просиш и да протестираш
управнищите многолетни
с обещания вятърничащи
винаги ще те преметнат

Толкова много боклук бездуховен
се е наредил на опашка
пред дупката черна...

Хайде
дръпни въжценето в тоалетната и!...
„Алал му вера!“

ОБРАТНА ПОСОКА
е поел разумът,
населил отвъдната страна на сърцето.
В края на последната дума
започва споменът -
все още неизсушен ръкав
на захвърлена риза.

Останалото
търси своето начало,
за да върже двата края
на изреченото,
вече преминало в мълчание.
Поетият път беше един залез,
в който близостта се оказа едно нищо,
превърнато в омраза.

Отхвърлено е времето,
изпълнило с бръчки
замлъкналите часовници.
Тиктакането им, преродено в боджеи,
шурмува миналото наречено Родина
или Татковина,
отхапва от телата им къс по къс
и ги ниже на броеница –
за поучение на идващите.

Народ след народ –
„хиляди, маса, народ...“ –
казва поетът с изваденото око.

„Нароле-е-е !!!“ –
казва другият поет на борбата
за свобода,
увиснал на бесилка, изтъкана
от разочарования.

Не е виновен народеца, Апостоло.
Управниците му вместо в учение
да го випрегат,
издевателстват над него.

Сенките никога не тръгват
в спяна посока -
залезите ги направляват,
обратно на изгревите, които мътят
под крилата си героизма –
животно, изчезнало отдавна.

Обратна посока –
към безбожието и горестта,
в годините преди Христа.

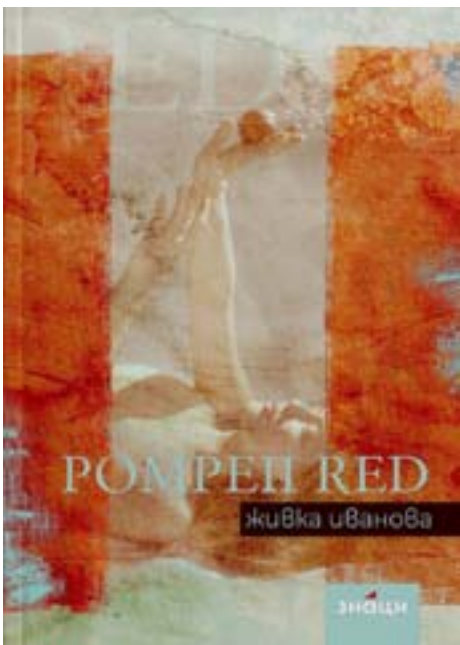
БЕШЕ МИ ОТРЕДЕНО
да рисувам по иконите
само трънените им венци -
дланите ми залиняха от черна боя
и се разраниха от неспрестанно бране
на глогини и къпини -
събирах жилата и бодлите им.
разплтах мълчанието на
трънливия свят
и събуждах първичните рани
на битието
На колене
довършвах пътя на кръвта
и доизучавах върху наковалията
недостигащите пирони
за кръста Христов.

Мъка, Господи -
твърд хляб и подлучена вода,
но черната боя не свършва,
и тръните по-буенно растат,
а вярата към Създателя
се превръща в саван от кръпки -
дарявани парчета от сиромашки ризи.

Отредено ми беше от съдбата
/която не си избираме,
а ни се подава свише/
да рисувам трънени венци и пирони -
грях нечуван и неизкупим.

Дано за деянията ми
не ми отрежат пръстите,
или да ме пребият с камъни
ангелите на отмъщението.

Михаил Тошков, Графити 3,
памфлети, ИК „ЕРЕС“, София, 2021.

Живка ИВАНОВА е широкоформатен творец – успешно пише, както поезия, така и белетристични произведения без аналог в родната литература (99 лимърика), и пр. Новата ѝ стихосбирка „Помпейско червено“ разкрива отново черти, характерни за авторката и най-вече романтичeskото усвояване на „светогледането. Стихосбирката е написана в бял стих без пунктуация. Авторката се доверява повече на граматиката на смисъла, отколкото на конвенционалните правописни правила. Мисля , че този новговор също е романтически прием. Лексикално стихосбирката не се свени да използва и архаизми (калдъръма на детството), редом със „цитати“ на пост/модерни автори. Но интертекстуалността е деликатна, не се натрапва и създава широк културен контекст на писането. И още: романтиката при Живка Иванова е в одеждите на екзотичното. Освен колоритното и пьстро отразяване на природата, и в тази си стихосбирка авторката ни тегли към екзотични дестинации, и то не само в географски (Африка и Средиземноморието), но и в исторически смисъл (античната Пакс романа).

Програмното стихотворение на книгата е свързано с Помпей, с онай римска вила, която вулканът близва с пурпуренезикимагическипреобразява цветовете ѝ – сред които се откроява и заискрива „помпейското червено“... Тази /ката/строфична археология на мита за Помпей ни припомня, че самата археология става централна наука за историята по времето на романтизма, във времената, когато се заражда и поклонническият култ към древните руини на Апенинския полуостров (или както сполучливо казва Достоевски „свещените камъни

на Европа“)... Освен това поезията е своеобразен есотеричен остров на спасението от грубия и пошъл свят около нас. Само че при Живка Иванова тая вътрешна емиграция не е наситена с тъга и резигнация, а е жизнерадостна и пулсира в ареала на „долче вита“... Приказното начало в поетиката на Живка Иванова е фиксирано с цикъла „приказки“. Отново имаме ”аромат от Африка“, а от очите на фикционалната героиня Джан „канят приказки“ и се носят мъглите на есента в брезовата светлина... Метафората на мълата, на смътното в пейзажа, отново е романтически атрибут, свързан с очакването и мечтанието.

В известен смисъл тая книга е адресирана „към себе си“. Така както вулканичната пепел консервира фреските и мозайките, така в тази книга е съхранено детското светоусещане по някакъв магичен начин. Книгата обхваща различни периоди от живота и като някаква машина на времето връща усещането за тях. Ангелогласието на детството, листопадите на зрелостта, и дори „примущите на смъртта“ присъстват в стиховете, разширяват обхвата на в-чувстването.

Друг цикъл в стихосбирката е озаглавен: „морето, сезоните“. Поетиката се запазва, само думите са от друго лексикално гнездо. Асоциациите се разпростират над нови провинции на речника, откриват дори Америка, а защо не и Атлантида... В крайна сметка, както отбелязва Маларме, поезията се пише с думи, а не с идеи, а думите и тук са много, и ароматни...

В последния цикъл „очи“, поетесата използва алогизми и разгърнати метафори. Реката отнася саяката на момче, пинчърът с мелодичното име Матилда души въздуха и така създава синестизийно омесване на сетивата, тя вижда с носа си, излайва страха си и близва чорапите на странните хора, които навлизат в осезанието ѝ... Зоологичното не е непознато на Живка Иванова, тя има опитност за него от друга своя стихосбирка.

Стихосбирката като цяло е органична и единна, създава усещането за свой собствен свят. Мисля, че всеки би открил в нейния паноптикум свое предпочитано стихотворение, тъй като тематиката ѝ е разнообразна. Разбира се, всеки им свой прочит, предложеният тук е един от възможните, дано сме отбелязали съществени неща за тази книга...

Иван СУХИ

„POMPEII RED“. Живка Иванова,
изд. „Знаци“, Бургас, 2021.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4
Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110, GSM 0888 790 135
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Красимира БОЖАНОВА
Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов-1988“
E-mail: lit_glas@abv.bg
Интернет страница: literaturenglas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

СЕРГЕЙ ЕСЕНИН

(4 ОКТОМВРИ 1895 -

28 ДЕКЕМВРИ 1925)

* * *

На Мариенхоф

Аз съм последният селски поет,
мостът дъсчен в песни изпети.
За прощална молитва е ред
под брезите с клонки развети.

Ще догасне златистият пламък
на телесната восьмична свещ.
И с часовника дървен луната
ще изхърка в часа ми зловещ.

На пътеката синя в полята
ще излезе железният гост.
С черна шепа овесна позлата
ще пожъне във тъмната нощ.

Не са живи и чуждите длани,
с ваште песни не бих живял.
В класовете-коне ще остане
по стопанина скритата жал.

И ще цвилят в поля, над върхари
с панихидено тъжен глас.
Скоро, скоро за мен ще удари,
ще изхърка дванайстият часв!

1920

* * *

Остана ми една забава:
със пръсти силно да изсвирия.
Разчу се лошата ми слава
на безсрамен скандалджия.

Ах! Тази жалка, смешна врява.
В живота – колко много грешки.
Тъй срамно е, че в Бога вярвах.
Тъй тъжно е, че съм неверник.

Далечни златни далнини!
Животът ще изтлее жалък.
Щуреех аз в онези дни,
за да горя с по-силен пламък.

Ласкател е поетът, с дарба,
белязана от кобен час.
Бяла роза с черна жаба
мечтаех да венчая аз.

И нека с литналото време
красивите мечти отминат.
Щом дяволи в душата дремят,
и херувими там ще има.

И след мътилката суетна
към край далечен устремен,
в мига, в минутата ми сетна
ще моля тези, що са с мен –

за прегрешенията страшни
и за безбожната съдба
да ме положат със рубашка
там под икони да умра.

1923

ХУЛИГАН

С мократа метла дъждът изчисти
падналия скреж. С пресипнал глас
плюй в полето, ветре! Хвърляй листи!
Хулиган съм като теб и аз!

Как обичам храстите, поели
като биволи сами на път.
Там на оня хълм за миг поспрели,
край дърветата сега стоят.

Накъде отиваш, мое стадо?
Кой ли като мене те възня?
Виждам здрачът как отсреща пада
в пътя от човека извървян.

Ах, Русия, твойта древност пих!
Аз съм твойт глас и твойта песен,
мъката на зверския ми стих,
с дъх на мента и на жълта есен.

Ношта със лунния стакан
пак болката ще утеши.
Протяга черен кръст ръка
и сякаш някого души.

Ще дебне тъмен страх нощес.
Крадец се крие там отзад.
Аз съм разбойник и лъжец.
По кръв и съвест – конекрад.

А кой е виждал как в нощта
кипят черешите от цвят?
Под нощното небе в степта
стоя в ръката с боздуган.

Повехна жълтият перчем.
Потъгнах в песенния рай.
Каторгата е вътре в мен.
Върти се хромелът безкрай.

Не бой се, ветре! Сам навред
плюй всеки лист, до мен довян.
Във песните си като теб
и аз оставам хулиган!

1919

* * *

Бедно сърце, ти не страдай!
Щастие никъде няма.
Нишият вярва в измама.
Бедно сърце, ти не страдай.
Месецът с жълтите багри
слиза над кестени в мрака.
Лала зад своите шалвари
там ще ме скрие с яшмака.
Бедно сърце, ти не страдай!

Като деца сме наивни.
Смеем се често и плачем.
Мигар животът ще мине
с радости и неудачи.
Бедно сърце, ти не страдай!
Пътят далечен не спира.
Щастие търсих в безкрая.
Повече нищо не диря.
Нищо аз не желая.
Бедно сърце, ти не страдай!

Не всичко е отшумяло.
Трябва ни глътка сила.
Сърце, да беше заспало
тука, до мойта мила.
Не всичко е отшумяло.

* * *

Аз помня, скъпа, още помня
сияещите ти коси.
Приех съдбата си бездомна,
раздялата със теб. Прости!

Аз помня есенните нощи,
шума на тихите брези.
И дните кратки. Помня още
луната с жълтите звезди.

И помня – казваше тогава:
„Годините със жал летят,
а ти съвсем ще ме забравиш.
Ще срещнеш друга в своя път.“

Сега разцъфнала липата
събужда чувствата ми. Как
с цветя обсипвах ти косата
тогава като падащ сняг.

Преди сърцето да изстине,
обича друга със тъга,
но и в тъгата то, любима,
за тебе мисли досега.

1925

* * *

Ти не ме обичаш, не тъгуваш.
А кажи, нима не съм красив?
Без да ме погледнеш, се целуваш
със ръце на рамото ми. Виж

колко пламенни са твоите устни.
Нито нежен съм и нито груб.
Разкажи за всички свои чувства.
Но да спрем със разказа до тук.

Знам поклонниците заплени
са отминали и твойта жар.
Някога на техните колене
си седяла ти, а с този чар

днес даряваш нежно само мене.
Нищо, че с премрежени очи
мислиш и за някой друг. А где е
по-добре не казвай. Замълчи!

Знаеш, че и аз съм безразличен
в тази лекомислена любов.
Затова „съдба“ не я наричай.
С теб да се размина съм готов.

А и ти по пътя си ще идеш.
За какво ли трябва да тъжиш?
Нецелунатите ще отминеш,
а целунатите – не лъжи!

И когато с друг на оня ъгъл
ти преминеш с думи за любов.
Ако на разходка аз съм тръгнал,
с тебе да се срещна съм готов.

И макар да сме със теб далече,
ще ти махна със ръка във миг.
И ще кажеш тихо: „Добър вечер!
Ще отвърна: „Добър вечер, miss!”

Няма нищо да те разтревожи,
нито да събуди в тебе зов:
който е обичал, той не може
да гори със същата любов.

4 декември 1925

Нов превод:

Борис ДАНКОВ

Айседора Дънкан и Сергей Есенин

Може да ни прегърне
със своята участ съдбата.
На любовта ще отвърне
с песен птичето ято.
Бедно сърце, ти не страдай!

1925

* * *

На сестра ми Шура

Като пътник в този свят ще мина,
ти игриво ми махни с ръка.
Там и есенната месечина
свети със лъчите си така.

Първи път от месеца се грея.
Първи път ме топли той със хлад.
И отново вярвам и живея
с любовта, изгубена назад.

Тъй направи с нас степта равнинна,
пясъчната солна белота,
нечия посърнала невинност,
родната печална самота.

Затова завинаги признавам,
че обичали сме двама с теб...
И затуй една любов дарявам
аз на родната ни руска степ.

Септември 1925